

Honfärgade kärrhökar

STÄPPHÖK

FOTO: HANS SCHIBLI LINDOHL

- 1 Mer kontrastrik huvudteckning.
- 2 Mörkskuggade armpennor.
- 3 Sportigare profil.

ÄNGSHÖK

FOTO: OREGON KJELLÉN

- 1 Öppnare ansiktsteckning.
- 2 Brett ljus band på armpennorna.
- 3 Gänglig profil.

Sverige förekommer regelbundet fyra kärrhöksarter. Den bruna kärrhöken är klart vanligast trots att den saknas i stora delar av Norrland. Den är också den mest lättbestämda, ingen dräkt vållar några fältbestämningsbekymmer.

De tre övriga arterna, ängshök, stäpphök och blå kärrhök, är däremot lika varandra i dräkten, och honfärgade fåglar skapar ofta fältbestämningsutmaningar även för de namnkunnigaste fågelskådarna. Det är just dessa honfärgade fåglar av framförallt ängs- och stäpphök som den här texten ska handla om.

MEN FÖR ATT kunna prata om bestämning av "stängshökar" så måste även den blå kärrhöken behandlas. Den blå kärrhöken häckar i norra Sverige. Hur många par det rör sig om är svårt att säga, häckningar konstateras mycket sällan, men under vår-

och höststräcket ses arten regelbundet i landets södra delar och det förekommer att den övervintrar i de sydligaste landskapen.

Den blå kärrhöken är den kraftigaste av de tre arterna, framförallt märks det på de förhållandevis breda vingarna med fyra spretande fingrar i spetsen. Ängs- och stäpphöken har bara tre spretande fingrar. För att säkert kunna utesluta den blå kärrhöken måste man säkerställa att alla vingpennor är intakta och att ingen ruggning pågår i handen som gör att de spretande pennorna bara blir tre.

Honfärgade blå kärrhökar har i alla dräkter streckad undersida av kroppen samt bandade armpennor i svart och ljusgrått. Dräkten är ofta ljusare och gråare i färgtonen jämfört med de slanka arterna.

När så tre pennor är konstaterade står det klart att vi har med någon av de slanka

arterna att göra, det vill säga ängs- eller stäpphök.

Precis som med många andra svåra artpar så är det även i detta fall en bra idé att börja med att försöka åldersbestämma fågeln. Flera av de artskiljande karaktärerna är olika beroende på hur gammal den är.

MAN KAN DELA in de honfärgade värfågellarna i två kategorier: ungfåglar (2k-fåglar) samt adulta. Ungfåglar av såväl ängs- som stäpphök har en ostreckad aprikos-tonad undersida av kroppen samt mörka armpennor. De ruggar väldigt begränsat under vintern och har i princip samma dräkt på våren som under hösten innan – fjädrarna är dock kraftigt blekta och färgerna inte lika mustiga i tonen. De adulta honorna har streckad undersida av kroppen

Fjölårsungarna, hädanefter 2k-fåglar, har alltså en jämnfärgad undersida och

mörka armpennor när de kommer på våren. Som nämndes tidigare ruggar arterna mycket begränsat under vintern, men en del har vid ankomst till våra breddgrader bytt in någon stjärt- eller armpenna. Detta är i så fall en viktig karaktär för köns- och artbestämning. Är den nyinruggade stjärtfjädrern till exempel gråvit så rör det sig om en hanne. Samma karaktärer man använder för bestämning av ungfåglar under hösten kan alltså användas på våren.

Ansiktsteckningen är den största skillnaden mellan arterna. Stäpphöken har en mörk halsboa som sträcker sig ned på bröstsidorna, framför den finns ett väl avsatt vitaktigt halsband. Över och under ögat finns en vit teckning som påminner om en krabbklo. Stäpphökens krabbklo är relativt smal ovan ögat och lite droppformad under vilket ger ett "argt" utseende, medan ängshöken har bredare teckningar, vilket ger ett "snällare" ansiktsuttryck. Sammanfattningsvis ger stäpphökens ansikte ett mer kontrastrikt intryck än ängshökens.

Om man ställs inför en fågel som har börjat rugga in nya kropps- eller vingfjädrar kan dessa vara en viktig ledtråd till bestämningen eftersom de då kan jämföras med teckningen hos de adulta fåglarna. Ser man till exempel en fågel med en nyinruggad armpenna och denna är gråvit med ett smalt svart band långt in, ja då rör det sig om en ängshökshanne. Är den nyinruggade armpennan istället vitgrå med en svag mörk nyans mot spetsen är det en stäpphökshanne. Har armpennan ett svart ändband med ett brett ljust band innanför är det en ängshökshona och om armpennan är mörkskuggad med jämna band är det en stäpphökshona. Dessa skillnader kan vara svåra att hinna se när fågeln flyger förbi, så det är en fördel om man har möjlighet att ta bilder för att studera i efterhand i lugn och ro.

DE ADULTA HONORNA har som sagt en streckad kroppsundersida. På vingarna finns de tydligaste skillnaderna mellan arterna. Stäpphökshonan har precis som ängshöken bandade armpennor, men grundfärgen är mörkare och bandningen är jämnare i bredd, på lite håll ser armens undersida mörk ut.

Ängshökens hona har breda ljusgrå och mörka band på armpennorna och detta ger ett ljust intryck. Den adulta stäpphökshonan har kvar sin argare utstrålning i

FOTO: PATRIC ÖSTERBLAD

Stäpphökshona, 2k.

FOTO: MAGNUS HELLSTRÖM

Två bilder på en 2k ängshökshona på våren. Ängshökar har då mörka armpennor, vilket gör dem mer stäpphökslika. Ansiktsteckningen skiljer den från stäpphök.

ansiktet, medan ängshökens ansikte är "öppnare", skapat av de större ljusa teckningarna ovan och under ögat.

EN YTTERLIGARE LEDTRÅD till bestämningen är fågelns beteende. Stäpphöken lever till stor del av fåglar och jagar ofta mer aktivt och snabbt jämfört med ängshöken. Den patrullerar snabbt och lågt längs med diken och skogskanter medan ängshöken ofta flyger i mer lugn takt. Bidragande till stäpphökens mer sportiga framtoning är de proportionellt sett lite bredare och kortare vingarna, ängshöken ger ett mer gängligt och svajigt intryck. **▲▲**

FOTO: BOSSE EKUND

Blå kärnhökshona med ruggande "fingrar" i vingarna. Därför ser den ut att ha fyra fingrar i handen och inte fem som blå kärnhökar normalt har.